FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (första avdelningen)
den 9 november 1995 *

I mål T-346/94,

France-aviation, bolag bildat enligt fransk rätt, Châteaufort (Frankrike), företrätt av Jean-Claude Cavaillé, advokat i Lyon, med delgivningsadress i Luxemburg hos advokatbyrån Guy Arendt, 62, avenue Guillaume,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Richard Wainwright, juridisk chefsrådgivare, och Jean-Francis Pasquier, nationell tjänsteman med förordnande vid kommissionen, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Carlos Gómez de la Cruz, rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg,

svarande,

* Rättegångsspråk: franska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut REM 4/94 av den 18 juli 1994 om fastställande — efter en begäran från Republiken Frankrike — av att återbetalningen av importtullar inte var berättigad i sökandens fall,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (första avdelningen)

sammansatt av H. Kirschner, tillförordnad ordförande, samt A. Kalogeropoulos och V. Tiili, domare,

justitiesekreterare: H. Jung,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 27 september 1995,

följande

Dom

Bakgrund och tillämpliga bestämmelser

1 Sökanden, som huvudsakligen sysslar med underhåll av lätta luftfartyg för civilt eller militärt bruk, importerar sedan år 1980 till Frankrike delar av och reservdelar

till luftfartyg. Vid tillämpningen av den gemensamma tulltaxan faller de importerade varorna under olika undernummer i tulltaxan beroende på om de är avsedda för civil (befrielse från tull) eller militär (tullplikt) användning.

2 Det är ostridigt mellan parterna att sökanden vid importen av de flesta av reservdelarna i fråga inte i förväg kan fastställa deras framtida användning, det vill säga ange om de kommer att monteras på civila eller militära maskiner. Detta är orsaken till att sökanden för reservdelarna i fråga aldrig har vare sig erhållit eller ansökt om det skriftliga tillstånd som föreskrivs i artikel 3.1 i kommissionens förordning (EEG) nr 4142/87 av den 9 december 1987 om fastställande av villkoren för berättigande till en gynnsam ordning i tullhänseende vid import av vissa varor på grund av deras användning för särskilda ändamål (EGT nr L 387, s. 81, nedan kallad "förordning nr 4142/87"). Detta tillstånd skulle ha utgjort det föregående villkoret för att de reservdelar som används av sökanden befriades från importtull på grund av deras "civila" användning.

3 Under dessa förhållanden tillät den franska tullmyndigheten till en början att samtliga reservdelar som sökanden importerade tulldeklarerades som "civila" oavsett deras slutliga användning, mot att sökanden periodvis i efterhand reglerade situationen för de reservdelar som använts för militära ändamål och som således omfattades av tullplikten.

4 Som framgår av akten meddelade den franska tullmyndigheten under år 1988 sökanden om att bruket att importera med befrielse från tull för att senare betala den tull som skulle erläggas inte föreföll tillfredsställande. Myndigheten erinrade sökanden om att denne i början av samma år hade åtagit sig att anlägga ett privat tullager som skulle skötas via data. En sådan lösning skulle göra det möjligt att deklarera varje reservdel beroende på dess civila eller militära användning när den lämnade lagret. Enligt rådets förordning (EEG) nr 2503/88 av den 25 juli 1988 om

tullager (EGT nr L 225, s. 1) är syftet med tullagret bland annat att underlätta för de ekonomiska aktörer som inte känner till den slutliga användningen avseende varor med ursprung utanför gemenskapen eller som ännu inte vill ange en sådan användning för varorna.

5 Genom skrivelse av den 26 december 1988 anhöll faktiskt sökanden om att få öppna ett privat tullager i sina lokaler vid flygplatsen. Eftersom denna begäran ett år senare ännu inte lett till något resultat, bekräftade den franska tullmyndigheten genom skrivelse av den 28 november 1989 tillämpningen av den metod med senare betalning av tull som hade använts under tidigare år och tillade att "med hänsyn till de svårigheter som uppstått ... i samband med anläggandet av ett särskilt privat lager, kommer ingen påföljd att tillämpas i detta fall".

6 Genom skrivelse av den 25 juni 1991 vände sig sökanden till den behöriga tullmyndigheten för att på nytt anhålla om att få öppna ett privat tullager. I skrivelse av den 2 oktober 1991 underströk den regionale tullchefen de svårigheter som förelåg och som hängde samman med ändringarna i reglerna om lager. Slutligen översände den regionale tullchefen genom skrivelse av den 16 april 1992 tillståndet att driva det begärda lagret till sökanden. Efter förflyttning från det tullkontor som fram till dess hade varit behörigt skickade emellertid samme chef till sökanden genom skrivelse av den 20 oktober ett tillägg till det tillstånd som ursprungligen beviljats. Tullagret anlades först den 1 januari 1993 och sökanden har angett att den "administrativa långsamhet" som beskrivits ovan orsakade denna försening.

7 Före detta hade det behöriga tullkontoret genom skrivelse av den 12 juni 1990 upplyst sökanden om att den gynnsamma ordning i tullhänseende som sökanden hittills hade beviljats skulle dras in från och med den 1 juli 1990 med motiveringen att sökanden inte hade fullgjort sitt åtagande att för år 1990 anlägga det ovan omtalade tullagret. Sökanden blev följaktligen tvungen att låta all sin import övergå till fri omsättning och omedelbart erlägga därmed sammanhängande tullar, inklusive de

tullar som avsåg reservdelar som senare skulle användas "civilt". Den ovan omtalade skrivelsen innehåller i detta sammanhang följande upplysning: "Det ankommer på Er att i fortsättningen i slutet av varje redovisningsperiod inkomma med en ansökan om återbetalning av tullar och avgifter för de reservdelar till luftfartyg som har gått till civil användning."

8 Sökanden ingav i oktober 1991 en första ansökan om återbetalning och den regionale tullchefen svarade genom skrivelse av den 23 december 1991 att "principen om återbetalning godtas" och preciserade att vissa ytterligare styrkande handlingar behövde inges för den behöriga avdelningens kontroll. Härefter ingav sökanden, genom skrivelse av den 12 juli 1993, till tullmyndigheten en ansökan om återbetalning av de tullar som sökanden hade betalat för importen som hade skett under åren 1990, 1991 och 1992 av reservdelar som slutligen hade monterats på civila luftfartyg. Det exakta belopp som begärdes, vilket inte preciserades förrän senare, uppgår till 1 610 338 FF. Varken beloppet eller sättet för dess beräkning har ifrågasatts av de franska myndigheterna eller av kommissionen.

9 Genom skrivelse av den 4 januari 1994 fäste den allmänna avdelningen för tullar och indirekt beskattning sökandens uppmärksamhet på den omständigheten att sökanden vid den tidpunkt då de importerade varorna salufördes inte hade beviljats den gynnsamma ordningen i tullhänseende på grund av användning för särskilda ändamål, vilket innebar att de tullar som sökanden hade betalat rätteligen skulle betalas i enlighet med bestämmelserna i förordning nr 4142/87. Avdelningen informerade också sökanden om att den med hänsyn till de särskilda omständigheterna i fallet hade beslutat att överlämna ansökan om återbetalning till Europeiska gemenskapernas kommission i enlighet med artikel 13.1 i rådets förordning (EEG) nr 1430/79 av den 2 juli 1979 om återbetalning eller eftergift av import- eller exporttullar (EGT nr L 175, s. 1), i dess lydelse enligt rådets

förordning (EEG) nr 3069/86 av den 7 oktober 1986, om ändring av förordning nr 1430/79 (EGT nr L 286, s. 1, nedan kallad "artikel 13"). Artikel 13 lyder enligt följande:

"Återbetalning eller eftergift av importtullar kan ske i särskilda situationer utöver de som åsyftas i del A—D när de är en följd omständigheter som inte är ett uttryck för att den berörda personen har handlat bedrägligt eller gjort sig skyldig till uppenbar försumlighet ..."

10 Genom skrivelse av den 4 februari 1994 överlämnade det franska budgetministeriet sökandens ärende till kommissionen i enlighet med förfaranderegeln i artikel 905 i kommissionens förordning (EEG) nr 2454/93 av den 2 juli 1993 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT nr L 253, s. 1, nedan kallad "förordning nr 2454/93", respektive EGT nr L 302, s. 1). Denna bestämmelse är upptagen i ett kapitel där vissa särskilda typsituationer uppräknas i vilka man anser att villkoren för att få rätt till återbetalning är uppfyllda eller uteslutna helt och hållet. När de nationella myndigheterna konstaterar att något av dessa fall föreligger, är de behöriga att besluta att återbetalning skall beviljas eller inte beviljas. När de däremot inte kan fatta ett sådant beslut och ansökan innehåller omständigheter som skulle kunna berättiga att återbetalning beviljas, skall de nationella myndigheterna överlämna ärendet till kommissionen för beslut. Det ärende som skickas till kommissionen skall innehålla alla fakta som behövs för en fullständig utredning av det överlämnade ärendet.

11 När det visar sig att de upplysningar som medlemsstaten tillsänt kommissionen är otillräckliga får kommissionen begära kompletterande upplysningar. Efter samråd med en grupp av experter som består av företrädare från alla medlemsstaterna som sammanträder inom ramen för kommittén för befrielse från tull för att behandla

ärendet i fråga, skall kommissionen besluta om den särskilda situation som har behandlats berättigar till återbetalning eller inte (artikel 907). Den berörda medlemsstaten skall underrättas om detta beslut och det är på grundval av detta beslut som de nationella myndigheterna skall avgöra den berördes ansökan (artikel 908).

12 Det franska budgetministeriet bifogade till sin skrivelse av den 4 februari 1994 en akt som omfattade två sidor där sökandens fall beskrevs för perioden mellan åren 1990 och 1992 utan att där redogjordes för vare sig det tullsystem som tillämpades på sökanden före år 1990 eller den systemändring som sökanden ålades i juli 1990 eller den skriftväxling som ägt rum med sökanden under åren 1988—1992 i anledning av en eventuell återbetalning och inrättandet av ett tullager. I ärendet angavs bland annat

— att sökanden när varorna anlände inte kunde fastställa vilka reservdelar som skulle monteras på civila eller militära maskiner, vilket var orsaken till att sökanden inte hade ingett en ansökan om tillstånd enligt ordningen om användning för särskilda ändamål,

— att sökanden sålunda lät sin import övergå till fri omsättning och erlade därmed sammanhängande tullar trots att den hade kunnat vara befriad från dem enligt den nämnda ordningen,

— att sökanden sedan år 1993 på tulltjänstens inrådan placerar sin import i tulllager.

Bland de bokförings-och tullhandlingar som bifogades ovannämnda ärende förekom en skrivelse som sökanden den 12 juli 1993 hade ställt till generalstyrelsen för tullar och indirekt beskattning och där sökanden redogjorde för att den tidigare

tillämpade gynnsamma ordningen hade dragits in från och med den 1 juli 1990, för inrättandet av dess tullager den 1 januari 1993 som hade försenats på grund av de olika ändringarna i de tillämpliga föreskrifterna och för bekräftelsen som sökanden hade fått av att det gick att ansöka om återbetalning av de tullar som hade erlagts under åren 1990, 1991 och 1992.

13 I det ärende som överlämnades den 4 februari 1994 föreslog den franska myndigheten att återbetalning av tullar som betalats för reservdelar med "civil" användning skulle beviljas. Sökanden hade inte kunnat skilja ut dem från början, eftersom dessa reservdelar är likadana oavsett vilken typ av maskin det gäller. För effektivitetens skull hade sökanden samlat ihop sin import i stället för att företa separata importer för de civila maskinerna. Reservdelarna i fråga hade behandlats i överensstämmelse med ordningen om särskild användning. Den franska myndigheten ansåg att "inget bedrägeri eller klar försumlighet kan tillskrivas detta bolag".

14 Till följd av en begäran från kommissionen kompletterade ministeriet ärendet i maj månad 1994 genom att översända uppgifter i siffror och en kopia av tulldeklarationen.

15 På grundval av det ovan omtalade ärendet och efter samråd med gruppen av experter som inrättats enligt gällande föreskrifter och med tillämpning av artikel 13.1 antog kommissionen den 18 juli 1994 beslut REM 4/94 om att återbetalning av importtullar inte var berättigad i föreliggande fall, med motiveringen

— att inget av de villkor som fastställs i förordning nr 4142/87 för berättigande till en gynnsam ordning i tullhänseende vid import av vissa varor på grund av deras användning för särskilda ändamål hade iakttagits av sökanden, i synnerhet villkoret om erhållande av ett skriftligt tillstånd i förväg, eftersom ett sådant tillstånd inte har retroaktiv verkan,

— att den omständigheten att föreskrifter inte har iakttagits inte utgör en särskild situation enligt artikel 13,

— att det har förekommit import vid flera tillfällen och att felet har upprepats,

— att sökanden har gjort sig skyldig till klar försumlighet.

16 Efter det att kommissionen underrättat den franska myndigheten om detta beslut informerade den sistnämnda genom skrivelse av den 13 augusti 1994 sökanden om beslutet och de viktigaste skälen för detta. Såsom framgår av stämpeln på skrivelsen mottogs denna den 23 augusti samma år i sökandens lokaler.

Förfarandet

17 Det var under dessa omständigheter som sökanden gav in den föreliggande talan vilken antecknades i dagboken vid förstainstansrättens kansli den 18 oktober 1994.

18 Det skriftliga förfarandet förlöpte normalt. Genom beslut av förstainstansrätten av den 9 mars 1995 efter det att parterna hade yttrat sig hänsköts målet till första avdelningen, sammansatt av tre domare. Med hänsyn till referentens rapport beslutade förstainstansrätten (första avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet utan föregående åtgärder för bevisupptagning. Förstainstansrätten beslutade emellertid om vissa åtgärder för processledning. Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid sammanträdet den 27 september 1995. Vid slutet av sammanträdet förklarade ordföranden det muntliga förfarandet avslutat.

Parternas yrkanden

19 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara kommissionens beslut REM 4/94 av den 18 juli 1994, riktat till Republiken Frankrike, generalstyrelsen för tullar och indirekt beskattning,

— förklara att den ansökan om återbetalning som överlämnades genom den franska generalstyrelsen för tullar i princip är berättigad, med förbehåll för styrelsens kontroll av det tullbelopp som skall restitueras, och

— förplikta svaranden att ersätta rättegångskostnaderna.

20 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan, och

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Yrkandena om ogiltigförklaring av beslutet

21 Till stöd för sina yrkanden om ogiltigförklaring har sökanden anfört tre grunder avseende kränkning av den kontradiktoriska principen, eftersom sökanden inte har beretts tillfälle att göra gällande sina argument vid kommissionen, kränkning av

principen om skydd för berättigade förväntningar, eftersom kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte har beaktat den tilltro som sökanden med rätta hade satt till uppgifterna från den franska tullmyndigheten avseende återbetalning av de erlagda tullarna, samt en felaktig tolkning av begreppet "särskild situation" enligt artikel 13, eftersom kommissionen uppenbarligen inte har prövat sökandens verkliga situation i förhållande till alla relevanta möjligheter. Förstainstansrätten anser det lämpligt att först pröva grunden avseende brott mot den kontradiktoriska principen.

Grunden avseende ett brott mot den kontradiktoriska principen

Parternas argument

22 Sökanden har påpekat att den kontradiktoriska principen är nödvändig för iakttagandet av rätten till försvar, vilken är erkänd som en grundläggande princip inom gemenskapsrätten. Den kontradiktoriska principen är enligt sökanden en allmän tillämpningsregel enligt vilken de personer till vilka offentliga myndighetsbeslut riktas, som på ett påtagligt sätt påverkar dessa personers intressen, på ett meningsfullt sätt skall kunna framlägga sina synpunkter (domstolens dom av den 23 oktober 1974, Transocean Marine Paint mot kommissionen, 17/74, Rec. s. 1063, punkt 15, och dom av den 9 november 1983, Michelin mot kommissionen, 322/81, Rec. s. 3461, punkt 7). Den kontradiktoriska principen är inte bara tillämplig i förfaranden som kan utmynna i påföljder utan också i förfaranden som kan innebära negativa konsekvenser för företagen, vilket är fallet här.

23 Sökanden har erinrat om att den inte vare sig inför gruppen av experter eller inför kommissionens avdelningar har kunnat göra gällande sina egna argument. I detta sammanhang har sökanden understrukit att åsidosättandet av den kontradiktoriska principen i det här fallet har lett till att kommissionen gjort ett bedömningsfel och tillämpat förordning nr 4142/87 på ett sätt som inte alls motsvarar sökandens verkliga situation. I det ärende som den franska tullmyndigheten överlämnade till kommissionen klargjorde den inte vilken roll den själv hade haft i de händelser som

utgör bakgrunden till ansökan om återbetalning. Sökanden har sålunda berövats möjligheten att göra gällande grundläggande argument till försvar av sitt ärende vid kommissionen och inför gruppen av experter.

24 Samtidigt som kommissionen har vitsordat betydelsen av den kontradiktoriska principen har den hänvisat till domstolens rättspraxis. Enligt denna rättspraxis erbjuder förfarandet för antagande av beslut om återbetalning — vilket omfattar olika etapper varav vissa på nationell nivå (företagets ingivande av ansökan, tullmyndighetens första prövning), vissa på gemenskapsnivå (framställande av ansökan vid kommissionen, prövning av ärendet av kommittén för befrielse från tull, samråd med gruppen av experter, kommissionens beslut, underrättelse till den berörda medlemsstaten) — alla nödvändiga rättsliga garantier för de berörda (dom av den 17 mars 1983, Control Data mot kommissionen, 294/81, Rec. s. 911, dom av den 13 november 1984, Van Gend en Loos mot kommissionen, 98/83 och 230/83, Rec. s. 3763, samt dom av den 6 juli 1993, CT Control (Rotterdam) och JCT Benelux mot kommissionen, C-121/91 och C-122/91, Rec. s. I-3873, punkt 48).

25 Kommissionen har påstått att detta förfarande har följts på ett korrekt sätt i det föreliggande fallet och att det har varit möjligt för sökanden att framställa sina argument inför de franska myndigheterna vilka gav stöd åt sökandens ansökan om återbetalning vid kommissionen och inför gruppen av experter. Om de franska myndigheterna inte har klargjort den roll som de själva har kunnat ha i detta ärende, är det utan tvivel för att de ansett att det inte fanns anledning att nämna detta, antingen för att deras roll inte var styrkt eller för att den var utan betydelse för prövningen i sak av ansökan. Med hänsyn till det ärende som överlämnats av de nationella myndigheterna fann kommissionen det för övrigt inte nödvändigt att begära kompletterande upplysningar, vilka i alla händelser inte hade kunnat leda fram till ett annorlunda beslut än det som ifrågasätts.

26 Som svar på en fråga ställd av förstainstansrätten om huruvida domstolens dom av den 21 november 1991, Technische Universität München (C-269/90, Rec. s. I-5469) eventuellt var relevant, har kommissionen gjort den bedömningen att det inte är

möjligt att tillämpa denna rättspraxis i den föreliggande tvisten. Skälen till att ärendet anhängiggjordes vid kommissionen är inte jämförbara i de två fallen. I mål C-269/90 handlade det om att flytta upp den tekniska prövningen av en ansökan om befrielse från tull för vetenskaplig utrustning till den beslutsnivå som var mest lämplig, eftersom den nationella myndigheten ansåg att kommissionen, biträdd av medlemsstaterna, hade bättre möjligheter än myndigheten att företa tekniska jämförelser och kontrollera förekomsten av likvärdig utrustning i hela gemenskapen. I det nu föreliggande fallet däremot, som handlar om återbetalning av tullar, hänger uppflyttandet av behörighetsnivån samman med beslutets inriktning och med dess konsekvenser för gemenskapens egna tillgångar, eftersom kommissionen blir behörig när det handlar om att besluta om en eventuell återbetalning medan medlemsstaten behåller beslutanderätten om det handlar om att vägra återbetalningen. Kommissionen har åter hävdat att de preciseringar som sökanden anser sig har framlagt till stöd för sin talan i alla händelser inte hade varit av sådan beskaffenhet att det ifrågasatta beslutet hade blivit annorlunda.

27 Som svar på en fråga ställd av förstainstansrätten om ordningen om användning för särskilda ändamål har kommissionen slutligen erinrat om att erhållandet av ett tillstånd är ett nödvändigt villkor för att få tillgång till denna ordning. Det säger sig självt att tillståndshavaren vid tiden för tillståndet men framför allt vid tiden för förklaringen om övergång till fri omsättning skall kunna utpeka vilka varor som kan uppfylla villkoren för att godtas som särskild användning. För sökandens del skulle den enda lagliga möjligheten bestå i att företa denna identifiering senast vid tidpunkten för förklaringen om övergång till fri omsättning. Det är emellertid klart att om sökanden ansåg att det vid tidpunkten för produkternas övergång till fri omsättning var omöjligt att dela upp dem mellan civil och militär användning, skulle erhållandet i förväg av ett tillstånd om särskild användning vara helt utan intresse. Kommissionen har härav dragit slutsatsen att sökanden i alla händelser och även om sökanden så hade önskat, varken skulle ha kunnat erhålla ett tillstånd om särskild användning eller kunnat utnyttja det.

Förstainstansrättens bedömning

28 Inledningsvis kan konstateras att i överensstämmelse med den rättsliga ram som beskrivits ovan har det administrativa förfarande som avslutades med antagandet

av det omtvistade beslutet omfattat olika etapper som legat dels på nationell nivå, eftersom sökanden har gett in sin ansökan om återbetalning tillsammans med handlingar som styrker denna till den franska myndigheten, dels på gemenskapsnivå, eftersom den franska myndigheten har upprättat och överlämnat sökandens ärende till kommissionen som i enlighet med expertgruppens mening förklarade att den återbetalning som ansökan gällde inte var berättigad.

29 I detta sammanhang har kommissionen — med hänvisning till de ovan nämnda domarna i målen Control Data mot kommissionen, Van Gend en Loos mot kommissionen och framför allt CT Control (Rotterdam) och JCT Benelux mot kommissionen — hävdat att sökandens rätt att få yttra sig har iakttagits i det föreliggande fallet, eftersom det under tvisteförfarandet har varit möjligt för sökanden att lägga fram alla sina argument inför de franska myndigheterna och eftersom hans ärende har varit tillgängligt såväl för gruppen av experter som för kommissionen.

30 I detta hänseende konstaterar förstainstansrätten att sökandens rätt att yttra sig i ett förfarande som det som är föremål för den föreliggande tvisten verkligen bör säkerställas, först och främst i förhållandet mellan den berörde och den nationella myndigheten. I förordning nr 2454/93 föreskrivs endast kontakter mellan dels den berörde och myndigheten, dels mellan den sistnämnda och kommissionen. Även om dessa föreskrifter inte innehåller bestämmelser om direkta kontakter mellan kommissionens avdelningar och den berörde betyder detta inte nödvändigtvis att kommissionen i alla fall där den skall pröva en ansökan om återbetalning kan nöja sig med de upplysningar som den nationella myndigheten har överlämnat till kommissionen. I detta hänseende bör det erinras om att det i artikel 905.2 i förordning nr 2454/93 föreskrivs att kommissionen får begära kompletterande upplysningar av den berörda medlemsstaten. Följaktligen finns det anledning att pröva om kommissionen i det föreliggande fallet skulle ha framställt en sådan begäran i syfte att säkerställa att sökandens rätt att yttra sig iakttogs, och detta genom kompletterande förklaringar som först skulle tillhandahållas av sökanden till den franska myndigheten för att sedan överlämnas till kommissionen.

31 I detta sammanhang skall understrykas att de faktiska förhållandena i det föreliggande fallet väsentligen skiljer sig från de fall som nämnts ovan i punkterna 24 och 29. I det föreliggande fallet har sökanden åberopat att det ärende som sammanställts och överlämnats av de nationella myndigheterna är ofullständigt, medan inget klagomål av sådant slag har framförts i de tre fall som nämnts ovan. I målet CT Control (Rotterdam) och JCT Benelux mot kommissionen hade sökandena till och med vitsordat att alla de argument som de kunde göra gällande hade omnämnts i deras ansökan och att det inte förelåg någon ny omständighet som de hade kunnat ta med i sin argumentation (punkt 49 i domen). I det föreliggande fallet däremot har sökanden, i anledning av de åtgärder för processledning som förstainstansrätten vidtagit, förklarat att den inte hade bidragit vid färdigställandet av ärendet, att den inte heller hade givits möjlighet att ta del av akten innan den överlämnades och att den faktiskt aldrig hade tagit del av akten.

32 Vidare finns det anledning att erinra om att domstolen i sin dom i det ovan nämnda målet Technische Universität München — som handlade om beviljande av befrielse från tull för import av vetenskaplig utrustning — påpekade att kommissionen förfogar över ett utrymme för skön när det gäller ett administrativt förfarande som omfattar komplicerade tekniska bedömningar. Samtidigt underströk domstolen att med ett sådant utrymme för skön följer att det är av grundläggande betydelse att de garantier som lämnas i gemenskapens rättsordning iakttas och bland dessa garantier förekommer bland annat den berördes intresse av att framlägga sina synpunkter (punkterna 13 och 14). Eftersom det i de relevanta gemenskapsföreskrifterna inte föreskrevs någon möjlighet för importören att förklara sig vid kommissionen trots att importörens upplysningar om den vetenskapliga utrustningens egenskaper och dess avsedda användning skulle kunna vara mycket värdefulla, avgjorde domstolen att rätten att få yttra sig i ett sådant förfarande förutsätter att den berörda personen samtidigt som förfarandet pågår vid kommissionen skall ges möjlighet att ta ställning och att meningsfullt framlägga sin åsikt om omständigheternas relevans samt i förekommande fall om de handlingar som godtagits av gemenskapsinstitutionen (punkt 23—25).

33 Det bör prövas om domstolens ovan framställda resonemang också kan vara relevant inom ramen för ett förfarande för tillämpningen av artikel 13 såsom det som ägt rum i det föreliggande fallet. I detta hänseende har kommissionen invänt, och

säkerligen med rätta, att den knappast företar "komplicerade tekniska bedömningar" när den beslutar om återbetalning av tullar skall ske eller inte. Förstainstansrätten anser emellertid att det inte enbart är ett ärendes särskilt tekniska karaktär som medför att den berörde får rätt att yttra sig vid kommissionen, utan i stället det utrymme för skön som kommissionen förfogar över i detta avseende.

34 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen i flera avseenden förfogar över ett utrymme för skön vid tillämpningen av artikel 13, vilken av domstolen har betecknats som "allmän skälighetsklausul" (dom av den 15 december 1983, Schoellershammer mot kommissionen, 283/82, Rec. s. 4219, punkt 7). Å ena sidan gäller denna bestämmelse "särskilda situationer" vilket med nödvändighet förutsätter att kommissionen bland ett flertal sakliga och rättsliga uppgifter beaktar och gör en avvägning mellan dem som kan vara relevanta för dess slutliga beslut. Å andra sidan skall kommissionen kontrollera om den berörda parten gjort sig skyldig inte bara till en försumlighet utan till en "klar" försumlighet. Enligt artikel 907 i förordning nr 2454/93 skall slutligen kommissionen innan den fattar sitt beslut samråda med en grupp av experter, vilket innebär att den kan välja att följa gruppens mening eller att inte göra det. Mot bakgrund av samtliga dessa omständigheter anser förstainstansrätten att kommissionen inom ramen för ett förfarande för tillämpningen av artikel 13 förfogar över ett utrymme för skön som åtminstone motsvarar det som domstolen tillerkände kommissionen i sin ovannämnda dom Technische Universität München. Härav följer att iakttagandet av rätten att yttra sig skall säkerställas i förfaranden om återbetalning av tullar.

35 Vad gäller det föreliggande fallet kan konstateras att det ärende som överlämnades till kommissionen av de franska myndigheterna innehöll en skrivelse som sökanden den 12 juli 1993 tillsände tullmyndigheten. I skrivelsen nämnde sökanden svårigheterna med att inrätta dess tullager och "bekräftelsen" av en eventuell återbetalning av de tullar som erlagts under åren 1990—1992. Den skriftväxling som ägt rum mellan sökanden och den franska tullmyndigheten i dessa två avseenden var emellertid inte omnämnd i ärendet. Det framgår således att kommissionen har fattat det ifrågasatta beslutet på grundval av ett ofullständigt ärende.

36 Det bör tilläggas att de franska myndigheterna i ärendet föreslog att återbetalning skulle beviljas och att de underströk att "ingen försumlighet" kunde tillskrivas sökanden. I den utsträckning som kommissionen hade för avsikt att avvika från detta ställningstagande och avslå ansökan om återbetalning med motiveringen att sökanden till och med gjort sig skyldig till "klar försumlighet" — bestämningen "klar" lades uttryckligen till genom ovannämnda förordning nr 3069/86 av den 7 oktober 1986 — var den skyldig att låta sökanden yttra sig inför de franska myndigheterna. Ett sådant beslut angående graden av försumlighet innebar en komplex rättslig bedömning som endast kunde göras på grundval av alla relevanta faktiska omständigheter, däribland den nationella myndighetens beslut och förklaringar i förhållande till sökanden. Förstainstansrätten anser att i en sådan situation där kommissionen tillskrev sökanden den allvarliga förseelsen "klar försumlighet", hade sökanden i ännu högre grad rätt att få yttra sig inför den nationella myndigheten än i det ovan nämnda målet Technische Universität München, i vilket domstolen krävde att importören skulle få yttra sig under det förfarande som ägde rum vid kommissionen trots att det enda som var i fråga var den objektiva tekniska undersökningen av vetenskaplig utrustning.

37 Den av kommissionen påpekade omständigheten att också den franska deltagaren i den grupp av experter som rådfrågades före antagandet av det ifrågasatta beslutet uttalade sig mot en återbetalning är för övrigt utan betydelse. Det har inte fastställts och inte heller påståtts att denna deltagare kände till samtliga omständigheter i det föreliggande fallet.

38 Härav följer att det ifrågasatta beslutet har antagits enligt ett administrativt förfarande där sökandens rätt att yttra sig har kränkts.

39 Eftersom kommissionen har gjort gällande att inte ens ett beaktande av de kompletterande upplysningar som tillhandahållits av sökanden vid förstainstansrätten skulle vara av sådan beskaffenhet att de fick inverkan på det ifrågasatta beslutet, finns det anledning att påpeka att denna argumentation, genom vilken kommissionen förefaller vilja förneka att det förfarandefel som konstaterats ovan är relevant,

inte kan godtas. Förstainstansrätten kan inte vare sig inträda i den behöriga administrativa myndighetens ställe eller föregripa det resultat som denna kommer att komma fram till efter ett nytt administrativt förfarande mot bakgrund av ett ärende som kompletterats av de franska myndigheterna och av sökanden. Den grupp av experter som kommissionen enligt artikel 907 i förordning nr 2454/93 skall samråda med innan den fattar sitt beslut har för övrigt ännu inte tagit del av ett sådant kompletterat ärende och har följaktligen ännu inte kunnat uttala sig med full kännedom om sakförhållandena.

40 Det följer av allt det som anförts ovan att grunden avseende kränkning av den kontradiktoriska principen skall godtas. Det ifrågasatta beslutet skall följaktligen ogiltigförklaras utan att det finns anledning att uttala sig om de andra grunder som sökanden har anfört.

Yrkandena om fastställelse av att ansökan om återbetalning är berättigad

41 Som svar på en fråga som ställts av förstainstansrätten har sökanden preciserat att den vidhåller sina yrkanden om fastställelse även för det fall att det ifrågasatta beslutet skulle ogiltigförklaras. I detta hänseende har sökanden understrukit att den i första hand grundar sin ansökan om återbetalning på de berättigade förväntningar som den fått på grund av försäkringarna från de franska myndigheterna vad gäller återbetalningen av de tullar som erlagts. Denna rättsliga grund som faller utanför det normala förfarandet enligt artiklarna 905 och följande i förordning nr 2454/93 skulle tillkomma förstainstansrätten ensam att bedöma och skulle göra det möjligt för förstainstansrätten att i förhållande till sökanden avge ett beslut som var direkt verkställbart vad gäller den begärda återbetalningen.

42 I detta hänseende är det tillräckligt att erinra om att gemenskapsdomstolen enligt fast rättspraxis inom ramen för en talan om ogiltigförklaring enligt artikel 173 i EG-fördraget inte kan ålägga en gemenskapsinstitution att vidta de åtgärder som verkställandet av en dom om ogiltigförklaring av ett beslut innebär, utan att inkräkta på den administrativa myndighetens kompetensområde (se till exempel förstainstansrättens beslut av den 27 maj 1994, J mot kommissionen, T-5/94,

Rec. s. II-391, punkt 17, och förstainstansrättens dom av den 8 november 1990, Barbi mot kommissionen, T-73/89, Rec. s. II-619, punkt 38). Artikel 176 i EG-fördraget, där det stadgas att den institution vars rättsakt har förklarats ogiltig skall vidta de åtgärder som är nödvändiga, är en uttömmande bestämmelse på detta område. Det bör tilläggas att det administrativa förfarandet i alla händelser skall återupptas av kommissionen i det föreliggande fallet, vilket innebär att det skulle vara förhastat av förstainstansrätten att uttala sig om grunden avseende kränkning av principen om skydd för berättigade förväntningar.

43 Härav följer att yrkandena om fastställelse av att ansökan om återbetalning är berättigad skall avvisas.

Rättegångskostnader

44 Enligt artikel 87.2 första stycket i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om så har yrkats. Eftersom kommissionen har tappat beträffande huvuddelen av sina grunder, skall den förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (första avdelningen)

följande dom:

1) Kommissionens beslut REM 4/94 av den 18 juli 1994, riktat till Republiken Frankrike, generalstyrelsen för tullar och indirekt beskattning, ogiltigförklaras.

2) Talan i övrigt avvisas.

3) Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

Kirschner Kalogeropoulos Tiili

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 9 november 1995.

H. Jung H. Kirschner

Justitiesekreterare Tillförordnad ordförande